

Reliqua duo idiomata & ipsa quidem sunt linguae Water: sed Saxonismi propagines sunt Nord-Albingorum & Frisiorum, item Anglorum dialectus: quæ tamen veterum Nord-Albingorum & Turingiorum dialecti sunt Anglismus, & Scotismus. Danismi tria discrimina sunt. Lingua scilicet Danorum Limitaneorum, quos Denemarkos vocant; Danorum Australium, qui Suedan, Suedi & Sueones ab Austro dicti: denique Danorum Septentrionalium, qui Nordan, Normanni & Norwegi vocantur: à quorum idiomate propagatum est Islandicum hodiernum, quod ita intelligitur à Norwegis, ut Hollandica lingua à Germanis, Italica à Gallis. Matrix Deus, hoc est, Latina, peperit Italicam, Gallicam & Hispanicam, quæ omnes uno nomine Romanæ, id est, Romanenses sive Romanæ vocantur, quam appellationem victores Barbari induxerunt. Nam in eorum legibus duplex conditio Ingenuorum: deterior Romanorum, ut Latinorum Romæ. In Gallia olim, Franci & Burgundiones; In Italia, Longobardi, in Hispania, Gothi distinguuntur à Romanis, ut Quirites à Latinis civibus. Hinc Luitprandus Tiotiscam Galliam à Romana distinguit. Matricis *oīos* plura sunt Idiomata, quod non minus in tot Insularum intervallis, quæ ut loco, ita linguae commercio valde dissident. Atque de quatuor majoribus Matricibus haec tenus. Reliquæ septem minores sunt hæ: Epirotica, quam Albanam vocamus, in montanis Epiri, ubi gens studiis asperrima belli, indigenæ an advenæ incertum. Secunda Cœacorum & Preco-piensum, id est, Tartarica. Tertia Hungarorum, quam ex Asia in Europam transvenerunt crudelissimæ duæ gentes, Hunni & Avares. Quarta Finnonica, cuius propago est Lapponica, in Septentrionalibus Scandinaviae Suedorum. Quinta Hirländica, cuius pars, quæ hodie in usu Scottis silvestribus. Sexta Vetus Britannica, in Montibus, Anglis: item in Aremorica, Gallis, quam Britoniam linguam Galli vocant. Septima Cantabrorum, quos Biscainos Galli & Hispani nominant, quæ sunt reliquæ veteris Hispanicæ: patet, ut minimum, itinere septem dierum cis & ulti Pyrenæos, à Bajonensi usque agro, quem tractum in tabulis Layurdensem vocant Sidonius & alii veteres. Hæ sunt undecim Matrices nullo inter se cognationis vinculo conjunctæ: atque has inter se divisorunt Ecclesiæ Constantinopolitana & Romana. Et quidem commercio characterum quintuplicis generis, Latinorum, Græcorum, Hieronymianorum, Ruthenicorum & Gotthorum. Nam & ipsi veteres Gothi suos characteres habent, Sacra alioquin Græco ritu celebrantes, lingua veteri Gotthica: in usu autem quotidiano magna ex parte Teutonissant.

EVROPA.

Istarum vero linguarum Matricum in occidentaliore quidem Europæ parte versus mediodiem Latina viget, cujus varie admodum mutatae distortæque propaginibus utuntur Hispania, Gallia, Italia: versus septentrionem Teutonica, cujus dialecti Teutonismus speciælioris notionis & Danismus. Prior usurpat, non exiguo tamen discrimine, in Germania tam superiore, quam inferiore. Posterioris tres sunt differentiæ, Danorum Limitaneorum, qui Daniam; Australium, qui Sueviam; Septentrionalium, qui Norvegiam habitant. His adhæret Finnarchia, cui peculiare est Idioma, propaginem habens Lapponicam, qua utitur Lappia.

In Orientaliore Europæ parte ad Septentrionem Slavonica obtinet, quæ in multas propagines est diffusa. Nam in quibus ibi regionalibus non ejus usus? Gaudent ea populi, quos fere majorum nostrorum temporibus longe lateque habuisse constat superiorem inferioremque & Mæsiam & Pannoniæ, Daciæ, Illyricum, Dalmatiæ, Sarmatiæ & alias: qui hodie Poloni, Hungari, Transilvani, Wallachi, Livones, Lituani, Podolii, Moldavi, Bulgari, & alii.

Laudes Europæ apud Strabonem descri-^{Europe}
buntur l. 2, hoc modo: Europa virorum virtute præ-^{laus.}
ditorum ac civium feracissima, reliquæ partes plurimis
suorum bonis impertiit. Tota enim habitationi apta est,
denta exigua portione, quæ ob frigus incoli non potest,
contermina Hamaxicis ad Tanaim Mæotidem & Bo-
rysshenem incolentibus. Habitatae autem partes algidæ
& montosa, quanquam ob naturam loci agre coluntur:
tamen si curatores nocte bonos, ea etiam mansuecunt,
quæ male prius & latrociniis in morem colebantur.
Ita sane Græci cum montes ac saxa insedissent, commode
habitaverunt, propter prudentiam rerum civilium, artes,
& eorum, que ut vitam degendam requiruntur, peritiam.
Et Roriani multas gentes in potestatem redactas, feras
ob locorum naturam, quod vel aspera essent, vel portubus
carerent, aut ob frigus alijsve de causis habitando,
incommoda, commerciis ante ignotis docuerunt uti, &
de feris civilem vitam agentes redegerunt. Quæ vero
partes in æquabili & temperato sunt situ, iis ipsa natura
opitulatur ad commode vivendum. Iam cum que gentes
vivunt in regione felici, ee pacis sint studiosæ, que
autem incolunt loca sterilia aut incommoda, pugnaces
sint ac fortis: fit ut mutua utrimque beneficia acci-
piantur, dum hi arma ad defendendum accommodant,
illi terre fructibus, artibus, & morum institutione hos
juvent: quemadmodum & manifesta utrinque sunt
damna, cum altera pars alteri non fert opem: arma
tamen habentium est aliquanto melior conditio, si non
vincantur numero. Atque ad hac natura Europæ suam
habet opportunitatem. Tota enim montibus & campis
varie distincta est, ut ubique & agricole & milites, &
civilis vita & belli studiosi juxta se ponantur: major
tamen

E

tamen